

LLIBRES

La directora belga Chantal Akerman va dur al cinema, el 2011, *La follia d'Almayer*.

A l'inici dels dos mons de Conrad

Gonzalo Torné

Sovint la primera novel·la d'un escriptor consagrat s'assembla a una caixa d'eines que un dia serviran per a confeccionar grans llibres, però amb les quals l'autor encara no sap ben bé què fer: una desfilada de possibilitats sense temperar ni tibar. No sembla que aquest sigui el cas de Joseph Conrad, que en la seva novel·la de debut, *La follia d'Almayer*, serveix al lector un relat gustosíssim, que es llegeix amb inquietant interès; pàgines que ja apunten alguns dels seus poders: l'entestament masculí, la sintaxi elaboradíssima, la sensibilitat per descriure el paisatge.

LA FOLLIA D'ALMAYER

Joseph Conrad
Traducció de Josep Maria Muñoz Llobet
L'Avenç
212 pàg. 18 euros

Però el més sorprenent d'aquesta novel·la que ha publicat L'Avenç és com planteja ja des de l'argument la clau de la situació mateixa de Conrad com a escriptor frontissa entre diversos mons que s'ignoren o s'enfronten. Conrad ens proposa acompanyar un tal Kaspar Almayer, un mariner holandès que encalla a terra amb el propòsit de cercar una mina d'or de proporcions tan fantàstiques que probablement ni existeix. Almayer viu gastant-se amb la imaginació uns diners que no té mentre el ressentiment li va obrint canals al cervell. Així desatén la seva filla Nina, mestissa, que no troba el seu lloc ni entre els blancs que la rebutgen pel seu aspecte ni entre uns malais que no accepten el refinament de la seva educació occidental. La irrupció de l'amor contribuirà a complicar encara més aquest sistema de desenaixos.

Conrad sembla projectar sobre aquest esquema argumental la seva pròpia situació vital: un britànic polonès, un mariner en terra, un europeu explorant les colònies... La literatura de Conrad prospera en la intersecció: és un intent de comprendre les tibants superfícies de contacte entre comunitats diferents. Desenvolupar aquesta intuïció ens duria massa lluny, però n'hi ha prou amb repassar el llistat dels escriptors importants dels dos últims segles per assistir a una desfilada d'individus disconformes, situats en zones on freguen dues maneres de veure o de consumir el món. L'escriptor situat còmodament en els relats que fa servir la seva comunitat no té cap necessitat d'indagar imaginativament altres mons ni de discutir el seu, la seva és la literatura (executada amb més o menys perícia) del portaveu, i poc pot progressar en un gènere com el novel·lístic.

A cavall del segle XIX i el XX la literatura anglesa, que havia passat cent anys entotsolada amb la seva campanya (plena de vicaris i cavallers romàntics) i el creixement industrial de les seves ciutats, es llança a explorar les seves colònies. A Conrad se li pot retreure que amb massa freqüència tenyeixi d'horror i superstició allò que no comprèn (les tradicions africanes, la política llatinoamericana, els tifons o l'anarquisme), però davant de la prodigiosa corrua de novel·les que va publicar, costa negar que aquest excèntric ciutadà britànic va ser el millor de la primera generació d'ambaixadors literaris amb els quals l'imperi va començar a explorar artísticament les seves colònies, terres de les quals en pocs anys brollarien tants llibres extraordinaris.

ARQUITECTURA

Quatre vies

Xavier Monteys

Dilluns passat es va fer al COAC un debat sobre *Arquitectura social i ciutat*, dedicat a observar les reformes de la Via Laietana, l'avinguda del Paral·lel, la Rambla i el Moll de la Fusta. El primer que cal assenyalar d'aquest debat és que plantegés una explicació i discussió conjunta de quatre vies tan transcendents per a Barcelona. És la constatació d'un encert que genera alhora una innegable sensació que s'hauria hagut de fer molt abans, no per la importància del fet en si, sinó pel que té d'idea de ciutat i del projecte que això comporta. La primera sessió va permetre veure conjuntament les quatre reformes, engegades parcialment o en curs, algunes amb un historial que ha vist tres governs municipals i més de 10 anys d'estudis i propostes als quals encara els queda un llarg recorregut.

L'ordre de les intervencions va evidenciar més coses. La Via Laietana és probable-

de les intencions, es continuen posant en pràctica coses que semblen venir del món de la circulació de vehicles per resoldre la vida dels vianants.

La Rambla és el projecte acabat més recent, però dilluns, en veure'l conjuntament amb el d'altres carrers, es podia percebre tot el que hi té en comú i en què s'hi diferencia. És el que ha estat més a prop d'entendre el paper de les façanes en l'arquitectura del carrer, però encara es queda curt quan diu coses com ara: "Recuperar la percepció de l'espai Rambles de façana a façana". Més aviat hauria de dir: "Recuperar la percepció de l'espai incloent-hi les façanes". No és superficial, no és pell; és carn, amb tot el que conté i l'habita. Aquest detall hauria pogut desmarcar la proposta per a la Rambla de l'objectiu de lluitar contra la discontinuïtat i la fragmentació del passeig, uns termes utilitzats amb clara intenció negativa. La incorporació de ple dret de les façanes ho desbarataria perquè són, per definició, dis-

Allò que altres carrers volen conquerir, continuïtat i carrilització, el Moll de la Fusta vol superar-ho.

ment la que, tot i operar sobre un carrer relativament nou (de fet, la reforma té poc més de 100 anys), fa paleses unes dificultats innegables per encaixar el seu paper d'arteria de connexió amb la seva amplada i fragilitat tècnica, atès que el seu subsol és artificial i conté els túnels de metro i les galeries de serveis i clavegueram. La seva joventut s'expressa també en el fet que es tracta d'un carrer *projectat* i que en realitat és una llarga massa edificada amb edificis-illa, que resol la via, les comunicacions subterrànies i la sutura amb els dos costats de la ciutat històrica.

El projecte de reforma insisteix a fer de qualsevol cruïlla un lloc per donar continuïtat a les voreres, però amb aquesta operació s'accentua el caràcter de tub de fluids del qual, per altra banda, es vol fugir. Aquest mateix problema el té la reforma del Paral·lel, en què les cruïlles de la banda de l'Eixample, amb la mateixa intenció, acaben ajudant a canalitzar el carrer, cosa que el fet de posar el carril bici al centre i una franja verda de protecció al vessant sud sentència definitivament. Podríem dir que els dos carrers, malgrat que hagin augmentat considerablement l'espai per a vianants (la Via Laietana, en més d'un 80%), produeixen un efecte carril que es transmet de les bicis al conjunt de la via. En els dos casos, com també passa a la Rambla, es vol *donar continuïtat*, una idea escoltada a bastament en les explicacions. Voldria fer veure que, amb la millor

Encara s'apliquen idees del món de la circulació de vehicles per resoldre la vida dels vianants

continues i fragmentàries, però formen un conjunt que es percep nítidament; al contrari, l'interès sembla centrar-se en el paviment.

El darrer projecte presentat, el del Moll de la Fusta, per la seva posició geogràfica va permetre entendre diverses qüestions presents en els anteriors. Tot allò que els altres volen conquerir, continuïtat i carrilització màxima, aquest intenta superar-ho. Potser és per la consciència que actua com una riba que recull diferents carrers del barri que apareixen com a *torrents* en els dibuixos analítics, i potser per això mateix és el que considera que el Front Marítim comença més enrere, al carrer Ample i inclou, no la façana, sinó els edificis sencers que formen la cara del passeig, com hauria pogut fer el de la Via Laietana. Però el fet és que apareix com una proposta que cerca la fragmentació positiva i tracta de matisar la continuïtat del passeig i els seus sorollosos carrils rodats, per aconseguir que el barri pugui fer el salt al port. Esperem que ho aconseguixi.